

PROGRAMUL

de Guvernare al AMN pentru anii 2009-2013

”SALTUL TIGRULUI EST-EUROPEAN”

I. Ce va conține Programul de Guvernare AMN?

„Saltul Tigrului Est-european” exprimă, printr-o metaforă cunoscută din experiența unor țări de succes, viziunea Alianței „Moldova Noastră” (AMN) asupra modelului dinamic și energic de dezvoltare pe care trebuie să-l urmeze țara după alegerile parlamentare din anul 2009.

Făcând acest salt după o lungă perioadă de sărăcie și deznădejde, Republica Moldova îl va finaliza în calitate de membru cu drepturi depline al marii familii a națiunilor europene.

Programul va identifica principiile-cheie politice și obiectivele de guvernare, pentru care AMN își asumă responsabilitatea politică în fața tuturor cetățenilor Republicii Moldova și a partenerilor externi.

Documentul se va structura în mod clar, complex și concis pe 21 de obiective majore de dezvoltare pe care Republica Moldova trebuie să le urmeze la acest început de secol 21. Scopul major al Programului este ca în 2013, după patru ani de guvernare exercitată de AMN, țara noastră să devină membru asociat al UE și să fie capabilă să inițieze negocierile pentru aderarea deplină la Uniunea Europeană.

II. Unde este Republica Moldova astăzi?

În loc să avanseze cu încredere în viitor, Republica Moldova rămâne o țară puternic ancorată în trecut. Comparativ cu alte țări din regiune, după venirea comuniștilor la putere în anul 2001, Republica Moldova a realizat prea puțin pe calea democratizării, dezvoltării economice bazate pe libera inițiativă, integrării în procesele europene și regionale de cooperare economică și politică și implementării unor politici sociale cu adevărat orientate spre oameni. Perioada guvernării comuniste s-a manifestat printr-o degradare acută a proceselor de modernizare a vieții politice și economice, și ca urmare, printr-o înrăutățire a condițiilor de trai și un exod în masă al compatrioților noștri. Încălcarea drepturilor omului, persecutarea opoziției politice și a presei libere, utilizarea instituțiilor statului în lupta politică internă au căpătat caracterul unor fenomene de masă și permanente. Consecințele imediate ale acestor derapaje au fost extinderea corupției și sărăciei la scara de calamitate națională. Astfel, în timp ce alte țări din regiune au parcurs o perioadă de modernizare impresionantă și accelerată, Republica Moldova s-a transformat într-o „oază a trecutului”, guvernată de un clan al corupților și incompetenților, populată de oameni tot mai săraci, disperăți și pregătiți să-și abandoneze Patria.

III. Unde dorim să aducem Republica Moldova?

Punerea în aplicare a Programului de Guvernare AMN va permite reeditarea fenomenului, care a produs performanțele economice și tehnologice realizate de „tigrii asiatici” (Hong-Kong, Coreea de Sud, Taiwan, Singapore), de „tigru celtic” (Irlanda), de „tigrii carpați” (România și Slovacia) și de „tigrii baltici” (Estonia, Letonia, Lituania). Actualul climat extern, caracterizat prin faptul că investitorii europeni sunt în căutarea noilor oportunități productive la frontierele estice ale Uniunii Europene, va fi unul extrem de favorabil pentru ca Republica Moldova - „Tigrul Est-european” - să înfăptuiască un veritabil salt economic, asociat cu modernizarea instituțiilor sale sociale și politice.

„Saltul Tigrului Est-european” va ținti următoarele obiective:

1. Educație performantă pentru resurse umane competitive

Problema: Din cauza menținerii presiunilor administrative și managementului centralizat al sistemului de educație, acesta nu este capabil să presteze servicii educaționale adecvate pentru formarea unor resurse umane competente din punct profesional și competitive la scară internațională.

Obiectivul AMN: Acordarea statutului de funcționar public profesorilor de la toate treptele de învățământ angajați în instituții publice de învățământ, sporind în acest fel prestigiul profesiei și atrăgând în domeniu cadre tinere talentate. Consolidarea unor instituții educaționale dotate cu resurse umane calificate, echipate cu tehnologii educaționale moderne și integrate în circuitul academic european, pentru a asigura maximizarea rentabilității economice și utilității sociale a investițiilor private și publice în educație, crearea sistemului de educație permanentă ca condiție de valorizare a potențialului uman și formarea competențelor-cheie specifice societății bazate pe cunoaștere.

Indicatori de progres: Majorarea productivității muncii de la 2500 euro din Produsul Intern Brut pe o persoană ocupată în economie în 2007 la 7500 euro în 2013 și reducerea șomajului tinerilor de la 14,4% în 2007 la 2-3% în 2013. Trecerea către 2013 a tuturor instituțiilor de învățământ din Republica Moldova la sistemul European de educație (ca structură și conținut).

2. Integrare europeană prin cultură

Problema: În perioada de guvernare comunistă cultura a fost domeniul cel mai ignorat și mai delăsat. În 2007 pentru acțiuni culturale propriu-zise au fost alocate numai 0,2% din PIB. Ignorarea conștientă a culturii de către guvernarea comunistă a avut drept scor educarea unei societăți ideologizate, ignorante și ușor de manipulat. O asemenea societate nici nu poate visa la integrarea europeană, deoarece integrarea europeană pentru o țară ca Republica Moldova înseamnă în primul rând integrare culturală.

Obiectivul AMN: Educarea unei societăți citite și deschise, încurajând participarea cetățenilor la viața culturală și creând condiții pentru manifestarea excelenței și inovației.

Indicatorul de progres: separarea culturii ca un capitol distinct de finanțare în bugetul public național și majorarea cheltuielilor pentru destinații culturale de la 0,2% din PIB în 2007 la 0,8% în 2013.

3. Asociere la Uniunea Europeană pentru aderare

Problema: Politica externă a Republicii Moldova practic a devenit prizoniera unor interese personale și familiale obscure, nu reflectă interesele naționale și nu asigură promovarea intereselor economice și de securitate a Republicii Moldova. Cauzele acestei situații sunt subjugarea politicii externe intereselor partidului comunist și subminarea procesului de integrarea europeană prin lipsa progresului în implementarea angajamentelor asumate față de UE.

Obiectivul AMN: Alinierea politicii externe la interesele naționale ale Republicii Moldova.

Indicator de progres: Semnarea unui acord de asociere cu UE către 2013.

4. Creștere economică accelerată

Problema: Creșterea Produsului Intern Brut realizată în Republica Moldova începând cu 2000 este prea lentă pentru a garanta o convergență cât de cât vizibilă și rapidă în termeni istorici față de nivelul mediu de venituri european. Persistența decalajului de dezvoltare economică contribuie la risipirea resurselor umane prin emigrare și sărăcire, degradarea structurilor sociale și subminarea fundamentelor economice și sociale ale statului moldovenesc.

Obiectivul AMN: Pentru a recupera decalajele față de nivelul mediu de venituri european, guvernul AMN va crea condițiile necesare pentru accelerarea creșterii economice în anii 2009-2013 și ulterior.

Indicatorul de progres: asigurarea dublării PIB în perioada 2009-2013 printr-o creștere economică medie de 12- 15% anual.

5. Majorare a productivității și a remunerării muncii

Problema: Salariile mici sunt rezultatul productivității joase a muncii și, în ultimă instanță, sunt factorul determinant al exodului forței de muncă din Republica Moldova și al unui nivel de trai sub așteptările și necesitățile cetățenilor.

Obiectivul AMN: Asigurarea condițiilor necesare pentru creșterea graduală și durabilă a productivității muncii și a salariului mediu pe economie în vederea convergenței către nivelul de venituri specific țărilor central-europene.

Indicatorul de progres: Atingerea nivelului mediu de salarizare de 500 euro până în 2013 și triplarea productivității muncii, de la 2500 euro din Produsul Intern Brut pe o persoană ocupată în economie în 2007 la 7500 euro în 2013.

6. Eradicare durabilă a sărăciei

Problema: Contrar datelor statistice triumfaliste, sărăcia în Republica Moldova rămâne un fenomen de masă. Circa 60% din populația din mediul urban trăiește din venituri sub pragul minimului de existență, iar în mediul rural circa 70% din populație au venituri mai mici decât minimul de existență calculat pentru acest mediu de reședință. Conform unor date, circa 10% din populație suferă de sărăcie alimentară, adică nu dispune de mijloacele necesare nici pentru a-și asigura minimul zilnic de calorii.

Obiectivul AMN: Scăderea substanțială și permanentă a sărăciei prin crearea unor noi oportunități economice noi, în special, în mediul rural și eradicarea sărăciei alimentare, începând cu copiii.

Indicatorul de progres: Garantarea nivelului de venituri personale nu mai jos de pragul minimului de existență și eliminarea malnutriției ca fenomen social.

7. Investiții străine directe pentru recuperarea decalajelor tehnologice

Problemă: Recuperarea decalajelor în dezvoltarea economică și tehnologică față de țările UE implică investiții în majorarea și diversificarea capacităților de producție la un nivel mult mai înalt decât cel realizat până în prezent. În pofida creșterii investițiilor interne, deficitul de resurse investiționale poate fi acoperit numai din investiții străine directe. Valoarea acestor investiții pentru economie rezidă nu doar în finanțarea necesităților de capital, dar și în facilitarea transferului tehnologic și know-how managerial.

Obiectivul AMN: Accelerarea influxului de investiții străine directe în economia moldovenească.

Indicatorul de progres: asigurarea plasării în economia moldovenească a unui volum de investiții străine directe de 1,5- 2 miliarde euro anual.

8. Suport guvernamental pentru crearea noilor locuri de muncă

Problema: Tendințele instalate pe piața muncii ca urmare a eșecurilor guvernării comuniste din ultimii 8 ani sunt atât de puternice încât există riscul real ca până în 2013 Republica Moldova să piardă aproape 160 de mii de locuri de muncă. Aceasta se va produce din cauza lichidării locurilor de muncă în agricultură, unde numărul de persoane ocupate poate să se reducă de la cele 400 mii în 2007 la 130 mii în 2013 și care numai parțial va fi compensat de oportunitățile în alte sectoare economice. Este evident că dacă nu vor apărea oportunități economice atractive în țară există riscul real ca cetățeni eliberați să emigreze.

Obiectiv AMN: Crearea condițiilor necesare pentru deschiderea noilor locuri de muncă în sectorul privat în vederea angajării a circa 80 mii de șomeri din prezent și pentru a realoca în alte sectoare cei 170 mii de oameni care se vor elibera în urma închiderii locurilor de muncă în agricultură în perioada 2008-2013.

Indicator de progres: generarea a 250 mii de noi locuri de muncă în perioada 2009-2013.

9. Cadru macroeconomic previzibil

Problema: Factorul principal care împiedică economisirea veniturilor și transformarea economiilor în investiții este rata înaltă a inflației caracteristică pentru mediul macroeconomic al Republicii Moldova. Acest fenomen este atât de natură monetară, provocat de influxul puternic de resurse financiare destinate consumului, cât și de natură nemonetară, în special determinat de politica de tarife și prețuri nejudicioasă și de competitivitatea generală redusă a economiei moldovenești. Totodată, subdezvoltarea pieței de capital este una din cauzele latente ale inflației, deoarece piața nu este efectivă în transformarea economiilor populației în investiții productive.

Obiectivul AMN: Moderarea presiunilor inflaționiste în economie în vederea asigurării unui cadru macroeconomic tot mai previzibil și mai stabil.

Indicatorul de progres: Reducerea graduală a indicelui prețurilor de consum de la nivelul așteptat de 15% în 2008 la 7% în 2013.

10. Politică fiscală pentru eliminarea economiei subterane

Problema: În pofida unor reduceri moderate a impozitelor, povara fiscală rămâne un obstacol greu de depășit în dezvoltarea businessului, în special a întreprinderilor mici și mijlocii, și care se manifestă nu doar prin costuri fiscale înalte, dar și prin costuri mari de administrare a sistemului fiscal și inechitate fiscală.

Obiectiv AMN: Reducerea poverii fiscale și simplificarea administrării și procedurilor fiscale pentru descătușarea potențialului sectorului privat moldovenesc, îmbunătățirea climatului investițional al țării, reducerea costurilor de tranzacție și încurajarea legalizării activităților economice neoficiale.

Indicator de progres: scăderea ponderii veniturilor fiscale de la 34% din PIB în 2007 la 30% în 2013.

11. Politici industriale orientate spre inovații și concurență

Problema: În Republica Moldova politica industrială se bazează pe stimularea unor ramuri și întreprinderi „prioritare” și nu pe stimularea inovațiilor industriale, indiferent de ramura sau sectorul de unde ele provin. Aceasta abordare inevitabil afectează concurența onestă și generează costuri pentru companiile care nu fac parte din sectoarele favorizate. Totodată, atitudinea guvernului nu este favorabilă constituirii și dezvoltării companiilor și atragerii investițiilor locale și străine.

Obiectivul AMN: Relațiile guvern – business trebuie să fie eliberate de orice conotație politică, guvernul AMN urmând să renunțe la tutelarea unor întreprinderi sau ramuri și să adopte un comportament echidistant și imparțial în raport cu companiile, indiferent de ramura de activitate sau forma de proprietate, ceea ce va rezulta într-o activitate inovațională mult mai intensă.

Indicatori de progres: Majorarea cotei exporturilor tehnologic-intensive de la 3,5% în 2007 la 10,0% din total exporturi în 2009 și micșorarea deficitului comercial de la - 52% din PIB în 2007 la -20% din PIB în 2013.

12. Climat de afaceri prietenos

Problema: Sub guvernarea comunistă climatul de afaceri moldovenesc a devenit un factor penalizator pentru inițiativa privată.

Obiectivul AMN: Simplificarea regulilor de înregistrare, licențiere, autorizare și lichidare a afacerii până la un set minimal de proceduri necesare pentru garantarea caracterului legal al activității economice și onorării obligațiilor fiscale aferente.

Indicator de progres: asigurarea eliberării certificatelor de înregistrare, licențelor și autorizațiilor în maximum 5 zile; dacă la expirarea acestui termen documentul nu este eliberat, antreprenorul poate considera că are aprobarea tacită a autorităților pentru desfășurarea activității.

13. Dezvoltare rurală și regională, mai mult decât dezvoltare agrară

Problema: Agricultură și spațiul rural moldovenesc în ansamblu au rămas în afară procesului de modernizare, drept urmare sectorul agricol nu valorifică potențialul natural enorm pe care îl are, nu este competitiv și este expus unor riscuri climaterice majore. Cauzele acestei situații sunt greșelile de politică agricolă admise de guvernarea comunistă, investițiile insuficiente în dezvoltarea bazei de producție și a infrastructurii rurale în general și preluarea lentă a tehnologiilor agricole moderne.

Obiectivul AMN: Intensificarea creșterii economiei rurale, sporirea atractivității satului ca mediu de trai și reducerea ritmurilor emigrației forței de muncă.

Indicatorul de progres: reducerea decalajului de venituri ale locuitorilor rurali de la 60% din venitul mediu al locuitorilor urbani în 2007 până la 85% în 2013 și majorarea ponderii veniturilor obținute în formă monetară de locuitorii rurali, de la 70% din total venituri în 2007 la 85% în 2013.

14. Triplu E: Economie Energetic Eficientă

Problema: Republica Moldova rămâne o țară expusă unor riscuri majore care provin de pe piețele resurselor energetice. Vulnerabilitățile sunt provocate de factorii de monopol extern, lipsa progresului în valorificarea resurselor energetice proprii și utilizarea ineficientă a energiei.

Obiectivul AMN: Diversificarea furnizorilor externi de energie și maximizarea veniturilor derivate din tranzitul energiei, valorificarea resurselor energetice proprii, conservarea și utilizarea eficientă a energiei.

Indicator de progres: reducerea până în 2013 cu 50% a consumului specific de energie pentru a produce o unitate de PIB și sporirea ponderii energiei provenite din resurse regenerabile de la 3% în 2007 la 15% în 2013.

15. Sistem de transporturi și telecomunicații, ce ne va integra în economia mondială

Problema: Din cauza închiderii sale terestre, problemei transnistrene nesoluționate și unui sistem defunct de transport terestru, aerian și naval, Republica Moldova rămâne o țară izolată de procesele de integrare economică regională. În același timp, Republica Moldova nu utilizează plenar avantajele sale comparative pentru dezvoltarea telecomunicațiilor internaționale.

Obiectivul AMN: Edificarea unui sistem de transport terestru, aerian și fluvial-maritim și de telecomunicații care va asigura o deschidere reală a economiei moldovenești către furnizorii și clienții din exterior și va antrena o dezvoltare rapidă a serviciilor.

Indicator de progres: majorarea ponderii sectorului transportului și telecomunicațiilor de la 12,9% în 2007 la 14,5% din PIB în 2013.

16. O națiune sănătoasă și puternică

Problema: Indicatorii ce caracterizează nivelul sănătății de sănătate a națiunii au degradat în ultimii ani, iar sistemul de ocrotire a sănătății, în pofida reformelor prin care a trecut, nu este în stare să ofere servicii medicale calitative solicitate de populație la toate etapele acordării lor eficiente și adaptate la necesitățile beneficiarilor. Cauzele majore a situației create țin atât de lipsa unei responsabilități individuale adecvate față de propria sănătate, cât și de managementul insuficient al întregului sistem de sănătate publică, inclusiv la nivelul instituțiilor medico-sanitare publice prestatoare de servicii medicale instituțiilor prestatoare de servicii și a întregului sistem de asigurare a sănătății.

Obiectivul AMN: Reducerea morbidității și mortalității populație cauzate de maladiile cardiovasculare, oncologice, traume și intoxicații, prin înlăturarea factorilor de risc pentru sănătatea populației, pe termen scurt, și prin fortificarea, modernizarea sistemului de sănătate publică pe termen lung prin înlăturarea factorilor de risc pentru sănătate, pe termen scurt, și prin fortificarea sistemului de protecție a sănătății, pe termen lung.

Indicator de progres: Diminuarea nivelului mortalității generale de la 12,0 la o mie de locuitori în 2007, până la 10,0 la o mie de locuitori în 2013.

17. O țară întinerită

Problema: Sporul natural al populației din Republica Moldova este negativ. Pe lângă rata înaltă de mortalitate, o altă cauză majoră este rata joasă și în continuă scădere a natalității.

Obiectivul AMN: Stimularea natalității prin susținerea tinerilor familii și a încurajarea unui comportament reproductiv activ prin instituirea schemei de susținere a copiilor din familiile sărace prin acordarea unei indemnizații în valoare totală de 5000 euro, alocată în câteva tranșe până la absolvirea gimnaziului..

Indicatorul de progres: majorarea ratei natalității de la 10,5‰ în 2007 la 11,5‰ în 2013 și revenirea, astfel, la un spor natural pozitiv (concomitent cu diminuarea nivelului mortalității generale de la 12,0 la o mie de locuitori în 2007, până la 10,0 la o mie de locuitori în 2013).

18. O societate solidară

Problema: Astăzi statul nu asigură protecția socială efectivă a populației din Republica Moldova. Cauzele sunt ținerea deficientă a indemnizațiilor sociale, mărimea mică a indemnizațiilor și pensiilor, lipsa de alternativă în prestarea serviciilor sociale și riscurile legate de durabilitatea financiară a sistemului actual.

Obiectivul AMN: Alocarea mai bună a resurselor prin ținerea mai eficientă a beneficiarilor în cadrul unui sistem optimal din punct de vedere a costului economic și echității sociale, majorarea indemnizațiilor sociale și pensiilor la un nivel suficient pentru a acoperi minimumul de subzistență, asigurarea accesului la servicii de protecție socială de alternativă ca mijloc de compensare a deficiențelor asistenței sociale de stat și consolidarea durabilității financiare a sistemului de pensii.

Indicatorul de progres: majorarea pensiei lunare medii de la 50% din minimumul de existență în 2007 la 100% în 2013 și de la 20% din salariul mediu pe economie în 2007 la 35% din salariul mediu pe economie în 2013 (175 Euro).

19. Puterea justiției în loc de justiția puterii

Problema: În Republica Moldova nu este asigurat respectul necondiționat al drepturilor omului și egalitatea cetățenilor în fața justiției în general, problemele principale rezidă în neasigurarea caracterului independent al justiției și gradul înalt de imixtiune politică în procesul judiciar. Numai jumătate din deciziile judecătorești sunt executate, în timp ce după numărul adresărilor la CEDO la 100 locuitori Moldova a „avansat” pe prima poziție în Europa. În Republica Moldova guvernarea nu este interesată să promoveze independența judecătorilor, necesară întăririi supremației dreptului și apărării drepturilor și libertăților individuale ale cetățenilor. Consiliul Suprem al Magistraturii, s-a transformat dintr-un organ constituțional independent de autoadministrare judecătorească cu competență de promovarea judecătorilor, într-un grup de simpli alegători care deservește Președintele țării și Parlamentul. Deși formal Procuratura face parte din sistemul judecătoresc, aceasta de fapt a rămas o instituție de tip sovietic, care nu deservește justiția, ci este folosită de actuala guvernare ca instrument de reprimare a drepturilor omului.

Obiectivul AMN: Constituirea unui sistem de justiție puternic și imparțial, capabil să asigure impunerea universală și plenară a legii. Onorarea unuia din principalele angajamente pe care și le-a asumat Republica Moldova la momentul aderării la Consiliul Europei, privind reformarea Procuraturii, ținând cont de locul și rolul acestei instituții de stat într-o societate democratică.

Indicator cantitativ: asigurarea executării a 100% din deciziile definitive a instanțelor judecătorești și reducerea la minimum a numărului de cazuri depuse la CEDO.

20. În Uniunea Europeană fără corupție

Problema: „Marea corupție” este adevărata problemă în Republica Moldova, fiind determinată de combinarea unor asemenea factori ca discreția administrativă, lipsa responsabilității în exercitarea funcțiilor publice, absența transparenței în finanțarea partidelor politice și lipsa controlului asupra finanțelor publice. Cât privește „mica corupție”, cu care atât de „eficient” s-a luptat guvernarea comunistă (și care afectează în special sistemul sănătății, educației și organelor de justiție), aceasta este nu problema în sine, ci manifestarea unei probleme fundamentale, cea a salarizării proaste în sistemul bugetar.

Obiectivul AMN: Combaterea „marii corupții” (corupția administrativă și politică) prin instituirea controlului adecvat asupra finanțelor publice, instituirea unui sistem de responsabilitate ministerială și politică și reducerea posibilităților pentru discreție și intervențiile administrative.

Indicator de progres: îmbunătățirea situației Republicii Moldova în ratingul global al corupției realizat de Transparency International, de la 2,9 în 2007 la 5,0 în 2013 (nivelul mediu al țărilor central europene).

21. Guvern mic - Guvern puternic

Problema: Cu actuala sa structură și modalitate de funcționare, guvernul este o barieră în calea dezvoltării economice, politice și sociale a Republicii Moldova. Cauzele esențiale care determină această stare de lucruri sunt lipsa unei viziuni clare asupra propriului rol în procesul de dezvoltare și deficiența acută de resurse umane calificate în contextul creșterii absolute a numărului de funcționari. Rezultatul este incapacitatea guvernului de a se adapta la provocările și oportunitățile de dezvoltare care derivă din procesele de dezvoltare globale, regionale și naționale.

Obiectivul AMN: Modernizarea guvernului prin revizuirea structurii sale funcționale și educarea unui corp de funcționari publici profesionali, responsabili și neaserviți politic.

Indicator de progres: reducerea numărului de ministere la 10 unități începând cu 2009 și reducerea cheltuielilor pentru serviciile de stat cu destinație generală de la 5,9% din cheltuielile bugetului public în 2007 la 4,0% în 2013.